

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ  
САМОСТІЙНИХ РОБІТ  
з навчальної дисципліни  
«Українська мова (професіного спрямування)»  
для студентів ТЕХНІЧНИХ спеціальностей  
заочної форми навчання  
НТУ «ХПІ» 1 курс**

**Мета курсу** – ознайомити студентів з особливостями фахової мови; навчити студентів укладати наукові праці й оформлювати ділові папери сучасною українською літературною мовою; поглибити знання про основні поняття термінознавства, види та особливості традиційного й комп'ютерного перекладання; закріпити навички перекладання й редагування професійних текстів українською мовою; сприяти ефективному оволодінню студентами фаховою українською мовою, нормами сучасної української літературної мови.

**Програма курсу** передбачає оволодіння технологією роботи з сучасним науковим текстом і діловими паперами, яке досягається виконанням завдань з таких питань:

1. Правила оформлення наукових праць. Узагальнення і згортання інформації наукового джерела до рівня плану. Реферування й анотування наукових джерел.
2. Предмет та основні категорії термінознавства. Будова термінів, способи творення нових термінів, вимоги до термінів.
3. Перекладання науково-технічних текстів. Поняття «перекладання» і «переклад». Способи перекладання загальноновживаних слів і термінів у науково-технічному тексті. Редагування науково-технічних текстів.
4. Основи діловодства. Правила оформлення поширених ділових паперів.

**Вимоги до контрольної роботи**

Усі завдання контрольної роботи виконуються на папері формату А 4 у друкованому або електронному вигляді.

Програму курсу становлять усі завдання десяти варіантів контрольної роботи. Номер варіанта контрольної роботи студента визначається за останньою цифрою номера залікової книжки (від 0 до 9).

У кожному варіанті наявні теоретичні й практичні завдання.

Завдання 1-3 спрямовані на перевірку знань і вмінь ефективного опрацювання наукового тексту, виділення головної й додаткової інформації, укладання рефератів і анотацій, згортання інформації до рівня плану.

Завдання 4-7 передбачають перевірку знань студентів з термінознавства й перекладознавства, умінь користуватися фаховими термінами, перекладати й редагувати наукові тексти.

Завдання 8-9 передбачають перевірку знань правил укладання документів, умінь оформлювати ділові папери.

### **Вимоги до іспиту**

Опанувавши теоретичний матеріал курсу й успішно виконавши контрольну роботу, студенти складають іспит, до якого входять:

- 1) аналіз контрольної роботи студента;
- 2) білети з теоретичними питаннями і практичними завданнями з тем «Правила складання наукових праць і ділових паперів», «Термінознавство», «Перекладання науково-технічного тексту».

### **Рекомендована література**

1. Українська мова професійного спрямування: метод. вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова" (професійного спрямування) : для студентів 1-го курсу Навч.-наук. ін-ту механіч. інженерії та транспорту / уклад.: К. В. Бєлова, В. В. Субботіна, Н. В. Писарська ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Форт, 2022. – 45 с. " [Електронний ресурс] <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57033>

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу "Українська мова": для студентів комп'ютерних спеціальностей / уклад.: С. М. Чернявська, О.М. Кринець, М.П. Заверющенко, М.Ю. Лухіна, Г.І. Сабадир. – Харків, 2022. – 40 с. [Електронний ресурс] <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57551>

3. Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу "Українська мова": для студентів електроенергетичних спеціальностей / уклад.: С. М. Чернявська, О.М. Кринець, М.Ю. Лухіна, М.П. Заверющенко, Г.І. Сабадир. – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 44 с. [Електронний ресурс] <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/57550>

4. Методичні вказівки з курсу «Українська мова (професійного спрямування)» для студентів спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» / Укл.: С. М. Чернявська, О. М. Крimeць, О. Є. Немерцова, О. В. Дяченко, Близнюк О. М., Масалітіна Н. Ю. – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 38 с. [Електронний ресурс] <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60446>

5. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Українська мова (професійного спрямування)» для студентів комп'ютерних спеціальностей / Укл.: В. А. Сухоруков, О. В. Шокуров, О. В. Дяченко – Х.: НТУ «ХПІ», 2023. – 50 с. [Електронний ресурс] <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64492>

6. Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Українська мова» для студентів хімічних спеціальностей. Ч. I / Уклад.: Л. Я. Терещенко, С. М. Чернявська, С. А. Лещенко. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 23 с. [Електронний ресурс] <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64496>

7. Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Українська мова» для студентів економічних спеціальностей / уклад. О.М. Крimeць, М.Ю. Лухіна, А.М. Гомон. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 40 с. [Електронний ресурс] <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64486>

8. Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українська мова» (професійного спрямування) для студентів 1-го курсу спеціальності 132 «Матеріалознавство» / Уклад.: В. В. Субботіна, Н. В. Писарська. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 44 с. [Електронний ресурс] <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64519>

9. Методична розробка до самостійної роботи з дисципліни «Українська мова» для студентів спеціальності «Фінанси і кредит» / Уклад.: Л. Я. Терещенко, А.М. Гомон. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 24 с. [Електронний ресурс] <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/69077>

10. Методичні вказівки з курсу «Українська мова (професійного спрямування)» для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей «Психологія, соціологія, соціальна робота, фізична культура і спорт» / Укл.: С. М. Чернявська, Т. О. Солодовник, О. Є. Немерцова. – Харків: НТУ «ХПІ», 2024. – 49 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75823>

11. Методичні вказівки з курсу «Українська мова (професійного спрямування)» для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 161 «Хімічні технології та інженерія» / уклад. Д.В. Мірошніченко, О.М. Крimeць, М.Ю. Лухіна. – Харків: НТУ «ХПІ», 2024. – 41 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75824>

12. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Українська мова» для студентів хімічних спеціальностей. Частина II / Уклад. :

Л. Я. Терещенко, С. М. Чернявська, В. А. Сухоруков. – Харків : НТУ «ХПІ», 2024. – 22 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/81412>

13. Методичні вказівки з дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для студентів спец. "Комп'ютерні науки" / уклад.: С. М. Чернявська, С. Ю. Гавриленко, О. Є. Немерцова, О. В. Дяченко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 42 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/86971>

14. Офіційно-діловий стиль: правила укладання документів різних видів [Електронний ресурс] : навч. посібник / М. П. Заверющенко, О. М. Крimeць, С. М. Чернявська, О. В. Шокуров ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – 2-ге вид., перероб. та доп. – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 160 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/86970>

15. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. "Хімічні технології та інженерія", ("Технічна електрохімія та хімічні технології рідкісних розсіяних елементів") / уклад.: О. М. Крimeць, М. Ю. Лухіна, С. А. Лещенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 42 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91669>

16. Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Енергоефективність і комп'ютерна хімічна інженерія" спец. G1 "Хімічні технології та інженерія" / уклад.: О. М. Крimeць, М. Ю. Лухіна, А. М. Миронов ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 44 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91670>

17. Методичні вказівки з навчальної дисципліни "Українська мова (професійного спрямування)" [Електронний ресурс] : для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. G2 "Технології захисту навколишнього середовища". Ч. 1. Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності / уклад.: Н. В. Писарська, Т. Б. Новожилова, О. В. Дяченко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – 23 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/91779>

## Варіант 0

**Завдання 1.** Назвіть відомості, які розміщуються в бібліографічному описі наукових джерел (книг, статей). Наведіть приклад бібліографічних описів.

**Завдання 2.** Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Діелектрики – речовини, у яких концентрація вільних носіїв струму дуже мала, а тому вони не проводять струм. Такі речовини можуть перебувати в різних агрегатних станах, проте речовина буває діелектриком за певних умов, а за інтенсивних впливів може стати напівпровідником або провідником. За звичайних умов до діелектриків належать скло, масла, сухе чисте повітря та інші речовини.

**Завдання 3.** Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

**Завдання 4.** Опишіть формальну структуру терміна.

**Завдання 5.** Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.

1. Комарову М. І. переведено на посаду старшої наукової співробітниці відділу наукової інформації.
2. По нашим підрахункам, пожежа завдала збитків для підприємства на 2 мільярда гривень.
3. Прийшовши на роботу, мені слід перевірити справність пристроїв.
4. З усіх других питань рішення приймаються простою більшістю голосів, котрі беруть участь у зборах акціонерного товариства.
5. Сьогодні в біосфері домінуюче значення відіграє людина.

**Завдання 6.** Поясніть поняття «мовне посередництво», «переклад», «перекладання», «мета перекладання», «мета перекладу».

**Завдання 7.** Відредагуйте текст.

$\alpha$ -амілаза розриває ланцюжки амілази й амілопектину головним чином на декстрини з 7-2 глюкозними залишками. Від кінцевих груп ланцюжків, що утворилися,  $\beta$ -амілаза отщепляє подвійні групи (мальтозу). Цей процес неминуче триває довше, ніж поділ більше довгих ланцюжків  $\alpha$ -амілазою.

Броварник повинен уміти правильно оцінювати йодну пробу. Якщо розчин йоду при змішуванні із затором більше не дає фарбування, то такий затор позначають як осахарений, тобто не змінює фарбування йодного розчину

(нормальна реакція на йод). Розщеплення молекул крохмалю до стану, при якому не спостерігається фарбування розчином йоду, називається оцукрюванням.

Під оцукрюванням ми розуміємо повне розщеплення розрідженого крохмалю амілазами на мальтозу й декстрини. Визначення проводять за допомогою йодної проби.

**Завдання 8.** Поясніть основні поняття діловодства (документ, реквізит, формуляр, бланк).

**Завдання 9.** Складіть заяву щодо приймання на роботу до фірми «Мрія».

## Варіант 1

**Завдання 1.** Що таке анотація? Яка мета анотування наукових джерел? Які види анотацій виділяють? Наведіть приклади анотацій.

**Завдання 2.** Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Аморфний стан – конденсований стан речовини, за якого відсутній порядок у розміщенні структурних частинок. На відміну від кристалічних тіл, аморфні тіла не мають точної просторової повторюваності структурного елемента. Проте в них є близький порядок, тобто деяка впорядкованість у розміщенні сусідніх елементів (атомів, молекул або їхніх груп). За звичайних умов аморфні тіла ізотропні. Переходячи до рідинного стану, вони не мають вираженої точки плавлення. Аморфні тіла подібні до рідин, які затверділи в невірноваженому термодинамічному стані.

**Завдання 3.** Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

**Завдання 4.** Дайте визначення поняття «термінологізація». Як відбувається цей процес? Наведіть приклади термінів, утворених таким шляхом.

**Завдання 5.** Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.

1. Члени нашої бригади на слідуючій неділі мають виконати дуже серйозне й важливе завдання.

2. Цей тезис не протирічить раніше затвердженому рішенняю.

3. Офіс обладнаний оргтехнікою, яку придбали в розстрочку.
4. Цю роботу виконано згідно плану.
5. Повідомляємо, що не можемо скористатися Вашою пропозицією, так як зазначена Вами ціна вища, чим у наявних у нас пропозиціях інших фірм.

**Завдання 6** *Опишіть види перекладу.*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Максвелл не тільки розгорнув велику таємницю природи світла, але й пророчив, що коливання заряду в резонансному контурі будуть приводити до випущення електромагнітних хвиль, які можна виявити. Таким чином, він пророчив можливість радіозв'язку задовго до того, як були відкриті радіохвилі. Завдяки настільки чудовому синтезу різноманітних фізичних явищ ця робота Максвелла являється найбільшим досягненням класичної фізики. Безсумнівно, Максвеллу вдалося досягти в електромагнетизмі того ж, що зробив Ньютон в теорії тяжіння. Однак значення роботи Максвелла ще вище, оскільки в більшості фізичних явищ преобладають електромагнітні, а не гравітаційні взаємодії. Максвелл розробив закінчену релятивістську теорію електромагнітних взаємодій, не віддаючи собі повного звіту в тім.

**Завдання 8.** *Схарактеризуйте типи ділових паперів (класифікація документів).*

**Завдання 9.** *Напишіть автобіографію.*

## **Варіант 2**

**Завдання 1.** *Опишіть, з яких частин складається анотація книги і яку інформацію містять ці частини.*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Антиречовина – атомно-молекулярні системи, побудовані з античастинок: ядра атомів з антипротонів та антинейтронів; навколо них замість електронів рухаються позитрони. За такої заміни структурних частинок фізичні сили (ядерні, електромагнітні) зберігають свій характер, тому антиречовина принципово подібна до речовини. Можливість існування антиречовини підтверджується відкриттям антинейтрона, ядра антигелію-3.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану*

*(питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Окрім термінів, фахівці користуються номенклатурними знаками (номенами) і професіоналізмами. Схарактеризуйте ці групи лексичних одиниць. Наведіть приклади.*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. Двадцять два студентів виступили на науковій студентській конференції із цікавими доповідями.
2. Я дуже вдячний моїй науковій керівниці за допомогу в роботі.
3. Читаючи роман П. Загребельного «Диво», перед моїми очима постає як живий легендарний зодчий Софії Київської.
4. Завдяки запізненню на роботу я отримав зауваження.
5. Наш внештатний кореспондент передав нове повідомлення.

**Завдання 6.** *Що таке лексичні паралелі? Опишіть їх види. Наведіть приклади.*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

У древньому світі всі знання про природу поєднувала в собі фізика (натуральна філософія) і вже в той час минулого сформульовані основні елементи матеріалістичного розуміння миру. Мислителі древньої Греції Левкипп, Демокрит, Епікур, Лукрецій Карр затверджували, що навколишній світ по своїй природі матеріальний, існує вічно в часі й нескінченний у просторі. Всі тіла складаються з первинних, неділимих часток – атомів, які при всіх змінах не виникають із нічого й не знищуються, а лише поєднуються й роз'єднуються.

**Завдання 8.** *Назвіть правила оформлення основних реквізитів документів (адресат, назва виду документа, заголовок, текст, дата, підпис, печатка).*

**Завдання 9.** *Напишіть пояснювальну записку про запізнення на заняття.*

### **Варіант 3**

**Завдання 1.** *Укажіть вимоги до оформлення анотацій (мова, стиль, обсяг, мовні кліше).*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Акустика – розділ фізики, у якому вивчають звукові



хвилі, їхні збудження, поширення, сприймання та взаємодія з перешкодами і речовиною середовищ. Акустика поділяється на загальну й прикладну. У загальній акустиці розглядаються теоретичні та експериментальні аспекти утворення та поширення звукових хвиль і взаємодії їх з речовиною. Прикладну акустику залежно від цільового призначення поділяють на фізіологічну, музичну, архітектурну, гідроакустику тощо.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Наведіть визначення понять «термінознавство», «термін», «дефініція», «терміноелемент».*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. Необхідно створити й узяти участь у роботі групи взаємодопомоги.
2. Контроль за виконанням наказу доручений заступниці директорки Лісній О. О.
3. Визначивши внутрішню будову тіла, стали зрозумілими їх властивості.
4. З усіх других питань рішення приймаються простою більшістю голосів, котрі беруть участь у зборах акціонерного товариства.
5. Металургія – одна з ведучих галузей української промисловості.

**Завдання 6.** *Назвіть види перекладацьких трансформацій. Коли такі трансформації застосовують? Наведіть приклади.*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

З розвитком електродинаміки у фізику поступово затверджується подання про світ як про загальну систему, побудованої з електрически заряджених часток, взаємодіючих за допомогою електромагнітного поля. Інакше кажучи, починається створення єдиної електромагнітної картини миру, всі події в якій підкоряються законам електромагнітної взаємодії.

Вершини свого розквіту електромагнітна картина миру досягла після створення спеціальної теорії відносності, коли було усвідомлено фундаментальне значення кінцівки швидкості поширення електромагнітних взаємодій, створене нове навчання про просторово-тимчасові властивості матерії, установлені релятивістські рівняння руху тіл, що замінили рівняння Ньютона при більших швидкостях.

**Завдання 8.** *Що таке заява? Назвіть її основні реквізити й вимоги до оформлення.*

**Завдання 9.** *Напишіть резюме.*

## **Варіант 4**

**Завдання 1.** *Поясніть, що таке реферат, якою є мета реферування, які є види рефератів.*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Кристали – тверді тіла з періодичним повторенням їхніх структурних елементів у просторі. Залежно від умов вирощування кристали поділяються на полі- й монокристали. Полікристали – це сукупність дрібних зерен-кристаликів, що виникли з великої кількості центрів кристалізації.

Звичайні розміри таких зерен  $10^{-4}$ – $10^{-5}$  см, форма їх неправильна. Полікристалами є природні камені й метали. Обережним вирощуванням можна дістати великі однорідні поодинокі кристали типової форми – монокристали. Характерні особливості монокристалів: правильна зовнішня форма, анізотропія властивостей (за наявності у деяких з них площин розколювання), стала температура плавлення. Монокристал має форму симетричного багатогранника.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Дайте визначення поняття «термінологізація» і «детермінологізація». Як і чому відбуваються ці процеси? Наведіть приклади термінів, утворених шляхом термінологізації.*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. Ця пропозиція не складатиме виключення.
2. Вельми дякую Вас, що Ви все-таки погодились на ділову зустріч, бо вона являється визначною для нашого співтовариства.
3. Більша половина групи не прийшла на лекцію.
4. Причиною аварії на підприємстві стала безпечність наладникаелектронщика, який вчасно не помітив тривожних знаків на контролюючій панелі.
5. У наш час широкого поширення набули смартфони.

**Завдання 6.** *Поясніть, що таке лексикографія, термінографія, словник, мікроструктура словника.*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Відбиттям єдності в пізнанні є синтез наукових знань, отриманих у процесі дослідження природи різними науками. На кожному етапі розвитку науки виникає необхідність об'єднання наукових знань у єдину систему знань о явищах природи – у природничо-наукову картину миру. Під природничонауковою картиною миру розуміють всю сукупність знань про предмети і явища природи, що об'єднані основними ідеями, що одержали досвідчене підтвердження й зберегли свою об'єктивну цінність у розвитку людської думки.

Фізична картина миру становить частину всієї системи знань про природу, оскільки вона стосується тільки фізичних властивостей матеріальних тіл і фізичних форм руху матерії. Фізична картина миру дає найбільш загальне, синтезоване подання про суть фізичних явищ на даному етапі розвитку фізичної науки.

**Завдання 8.** *Що таке автобіографія? Назвіть її основні реквізити й вимоги до оформлення.*

**Завдання 9.** *Напишіть заяву про прийняття на роботу.*

## **Варіант 5**

**Завдання 1.** *Поясніть, що таке анотація. Які складові частини вона має? Яку інформацію містять ці частини?*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Електроліз – електрохімічні реакції в електроліті під час проходження сталого струму крізь нього. При цьому на катоді відбувається реакція відновлення катіонів, пов'язана з приєднанням електронів до іонів, а на аноді – реакції окиснення, пов'язані з віддачею аніонами електронів. Електроліз супроводжується відкладанням речовин на електродах. Застосовують електроліз у металургії для покриття металів плівкою, знімання копій тощо.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Укажіть, із яких мов в українську запозичено терміни, наведіть приклади. Поясніть, чому саме із цих мов узято такі спеціальні слова?*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. Моя думка співпадає, можливо, случайно з позицією комісії.
2. Слідуючим питанням буде питання про міри, які були прийняті урядом стосовно закупок газу.
3. Так як ця стаття тормозить впровадження нової техніки, прошу її відмінити.
4. Наоборот, мова йде про дуже крупне питання.
5. Ми рахуємо, що прийняті міри являються недостатніми.

**Завдання 6.** *Назвіть переваги й недоліки машинного перекладу.*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Голографія, що початку розвиватися в шістдесяті роки, являє собою одне із численних застосувань лазера. У своєму звичайному виді голограма схожа на фотографічний негатив. Однак негатив цей володіє однією чудовою властивістю. Хоча він сам по собі є плоским, але якщо його розглядати в монохромном світі, то побачимо ширяюче в просторі перед або за негативом повне тривимірне зображення реального предмета. У порівнянні зі стереоскопічним, голографическое зображення має та перевага, що в яку би сторону не переміщалися, розглядаючи голограму, у наше поле зору буде попадати відповідна частина зображення, як якби ми розглядали реальний предмет.

**Завдання 8.** *Що таке пояснювальна записка? Назвіть її основні реквізити й вимоги до оформлення.*

**Завдання 9.** *Напишіть автобіографію.*

## **Варіант 6**

**Завдання 1.** *Сформулюйте вимоги до тексту анотації (мова, стиль, обсяг, мовні кліше).*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Електрорушійна сила – фізична величина, яка характеризує джерело енергії неелектростатичної природи, увімкнене в коло. Призначення такого джерела – забезпечувати рух носіїв струму від точки кола з найнижчим потенціалом до точки з найвищим його значенням. Джерело електрорушійної

сили бере енергію поза колом, утворює додаткове поле, яке й забезпечує замкнений рух зарядів у колі. Чисельно електрорушійну силу визначають роботою електростатичних сил. Одиниця електрорушійної сили – ВОЛЬТ.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Дайте визначення понять «термінознавство», «термін», «термінологія», «терміносистема».*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. У засіданні приймали участь представники вишестоящих організацій.
2. Провести слідуючий інструктаж по техніці безпеки у листопаді цього року.
3. Більше семидесяти відсотків студентів першого курсу успішно здали сесію.
4. Підвести підсумки дискусії про присвоєння наукової ступені поручили голові комісії.
5. Готуючись до сесії, у нас виникли проблеми щодо рішення задач із вищої математики.

**Завдання 6.** *Назвіть вимоги до перекладача (що він повинен знати й уміти, як повинен поводитися).*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Відкриття періодичного закону й періодичної системи хімічних елементів Д. І. Менделєєвим завершило розвиток атомістичних подань в ХІХ в. Воно показало, що існує зв'язок між всіма хімічними елементами. Періодичний закон, на думку Д. І. Менделєєва, варто розглядати як «одне з ... узагальнень, як інструмент думки, що ще не піддавався дотепер ніяким видозмінам», що «чекає ... нових додатків й удосконалень, докладної розробки й свіжих чинностей». В ХІХ в. періодичний закон і система елементів представляли лише геніальне емпіричне узагальнення фактів; їхній фізичний зміст довгий час залишався нерозкритим. Відкриття періодичного закону підготувало настання нового етапу розвитку науки – вивчення структури атомів. Це дало можливість глибше з'ясувати природу хімічних елементів і пояснити ряд закономірностей періодичної системи.

**Завдання 8.** *Що таке резюме? Назвіть його основні реквізити й вимоги до оформлення.*

**Завдання 9.** *Напишіть пояснювальну записку про причину відсутності на занятті.*

## **Варіант 7**

**Завдання 1.** *Охарактеризуйте вимоги до оформлення реферату (стиль, мова, мовні кліше).*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Енергія – загальна міра різних видів руху матерії та різних взаємодій. Основні види енергії: механічна, внутрішня, електрична, ядерна; у механіці – кінетична й потенціальна. Енергію систем у різних випадках підраховують по-різному. Розрізняють енергію системи зовнішню й внутрішню. Внутрішня є сумою всіх видів енергії частинок розглядуваної системи (не враховуючи рухи і взаємодії системи як цілого). Основними складовими внутрішньої енергії є теплова й нульова енергії. Внутрішня енергія ізольованої системи є сталою.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Назвіть вимоги до термінів. Коли їх висувають?*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. На протязі останніх п'яти років наша фірма розпочала продаж у м. Києві різних марок автомобілів зарубіжного та вітчизняного виробництва.
2. Користуючись пригодою, хочемо звернути Вашу увагу на те, що наша фірма пропонує своїм клієнтам саме швидке обслуговування.
3. Директором установи була створена комісія по перевірці каси.
4. Договір був розірваний згідно домовленості обох сторін.
5. На нашому курсі читають семеро професорів.

**Завдання 6.** *Опишіть способи перекладання безеквівалентної лексики (транслітерування, транскрибування, калькування, описове перекладання).*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Персональні комп'ютери є найбільше широко використовуваним видом комп'ютерів, їхня потужність постійно збільшується, а область застосування розширюється. Персональні комп'ютери можуть поєднуватися в мережі, що дозволяє десяткам і сотням користувачів легко обмінюватися інформацією й одночасно одержувати доступ до загальних баз даних. Кошти електронної пошти дозволяють користувачам комп'ютерів за допомогою звичайної телефонної мережі посилати текстові й факсимільні повідомлення в інші міста й країни й одержувати інформацію з великих банків даних.

Однак можливості персональних комп'ютерів по обробці інформації все-таки обмежені. Найбільше що часто з'являються обмеження – по обсязі оброблюваної інформації й по швидкості обчислень.

**Завдання 8.** *Поясніть основні поняття діловодства (документ, реквізит, формуляр, бланк).*

**Завдання 9.** *Напишіть резюме.*

## **Варіант 8**

**Завдання 1.** *Назвіть відомості, які розміщуються в бібліографічному описі наукових джерел (книг, статей). Наведіть приклад бібліографічних описів.*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Механіка – розділ фізики, що вивчає переміщення одних тіл (частинок) відносно інших у просторі з плином часу та пов'язані з ними взаємодії. Механіка є однією з природничих наук фізичного циклу, що має свої специфічні об'єкти й методи дослідження, принципи, математичний апарат, сферу застосування. Механіка поділяється на класичну, релятивістську та квантову.

**Завдання 3.** *Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

**Завдання 4.** *Назвіть способи творення термінів за рахунок використання внутрішніх ресурсів української мови. Наведіть приклади.*

**Завдання 5.** *Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.*

1. Слід порадити колегам бути більш уважнішими під час виготовлення деталей, що працюють у другу зміну.
2. Ідучи в поїзді, у мене заболів зуб.

3. Головуючий на зборах запропонував обговорити наболівше питання.
4. Одна друга випускників університету працевлаштовані за фахом.
5. Я не вивчив виключення з правил.

**Завдання 6.** *Укажіть, які види словників може застосовувати перекладач для перекладання науково-технічних текстів. Яку інформацію подають ці словники?*

**Завдання 7.** *Відредагуйте текст.*

Найважливішою складовою частиною пива є спирт, що утвориться при шумуванні із Цукрів. Тому попередньо необхідно розщепити крохмаль до мальтози; поряд з нею завжди утворюються проміжні продукти несбраживаемые декстрини.

Крохмаль повинен бути без залишку розщеплений до цукрів декстринів, не офарблюване йодом. Повне розщеплення необхідно по економічних міркуваннях; крім того, залишки нерозщепленого крохмалю викликають у пиві клейстерное помутніння.

Розщеплення крохмалю здійснюється в три стадії, що послідовно переходять одна в іншу. Послідовність їх: незмінна клейстеризация; розрідження; оцукрювання.

**Завдання 8.** *Що таке резюме? Назвіть його основні реквізити й вимоги до оформлення.*

**Завдання 9.** *Напишіть заяву про надання матеріальної допомоги за місцем праці.*

## **Варіант 9**

**Завдання 1.** *Назвіть структурні частини реферату. Яку інформацію вони містять?*

**Завдання 2.** *Опрацюйте поданий уривок з наукової статті. «Згорніть» інформацію, подану в уривку, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Космічні промені – потік частинок, що йдуть на Землю із Всесвіту. До них належать також частинки, походження яких є наслідком взаємодії частинок з космосу з атомами Землі (атмосфери, гідросфери, літосфери). У зв'язку із цим космічні промені поділяються на первинні (протони, нейтрони,  $\alpha$ -частинки, ядра легких атомів) і вторинні (виникають на Землі).

Дослідження космічних променів має велике значення для вивчення елементарних частинок і перетворення їх за високих енергій.



**Завдання 3.** Самостійно оберіть текст за фахом обсягом 300 слів, який повинен бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом три види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

**Завдання 4.** Яке ставлення в українському термінознавстві до запозичених термінів? Коли все-таки слід запозичувати такі наукові одиниці?

**Завдання 5.** Відредагуйте речення. Запишіть правильні варіанти.

1. Члени делегації переглянули виставку в двох діях.
2. Відповідно з наказом ректора на факультеті при кафедрах створені гуртки й проблемні групи.
3. Вивчення здібностей людей в колективі являється однією з найбільш важливіших завдань керівника.
4. При авторитарному стилі управління керівником одноособово вирішуються всі питання, не радячись з колективом чи з самими ближчими помічниками.
5. В обговоренні прийняли участь 5 чоловік.

**Завдання 6.** Яким чином в українській мові тепер прийнято розмежовувати «дію», «подію», «наслідок дії»? Наведіть приклади.

**Завдання 7.** Відредагуйте текст.

У теплому водяному розчині в молекулах крохмалю у великій кількості накопичується вода. Через це відбувається збільшення об'єму, що приводить до набрякання й наступного розриву спочатку твердих зерен крохмалю. Утвориться грузько-текучий розчин, в'язкість якого залежить від об'єму поглиненої води й розрізняється для різних видів зернових. Наприклад, рисовий крохмаль набухає значно сильніше, ніж солодовий. Цей процес, при якому розщеплення речовин не відбувається, називається клейстеризацією. Тому що клейстеризований крохмаль не містить твердих крохмальних зерен, то содержащиеся в рідині (тобто в заторі) ферменти можуть на нього впливати безпосередньо. Розщеплення ж неклеїстеризованного крохмалю триває багато діб.

Під клейстеризацією розуміють набрякання й розрив оболонки зерен крохмалю в теплому водяному розчині, молекули, що зійшлися, крохмалю в цьому грузлому розчині краще піддаються дії амілаз, чим неклеїстеризований крохмаль.

**Завдання 8.** Назвіть правила оформлення основних реквізитів документів (адресат, назва виду документа, заголовок, текст, дата, підпис, печатка).

**Завдання 9.** Напишіть резюме.

## **Зразки наукового тексту, видів планів, анотації та інформативного реферату (додаток до завдань №2 і №3)**

### ***Стаття:***

Значний прогрес у розвитку засобів електронно-обчислювальної техніки, унаслідок якого персональні комп'ютери практично стали необхідним інструментом інженерів, науковців, викладачів, зумовив актуальність розроблення так званих віртуальних вимірювальних приладів, аналоги яких уже існують за кордоном і демонструють величезні переваги перед традиційними приладами. Віртуальність приладів визначається тим, що вони є не промисловими виробами у вигляді постійно наявних об'єктів, а тимчасовими об'єктами, призначеними для розв'язання конкретних задач вимірювань у мехатронних системах. Відмінностями віртуальних вимірювальних приладів від традиційних є універсальність їх і практично необмежений потенціал щодо розширення власних функціональних можливостей, причому без змінення апаратного складу приладів, а тільки за рахунок удосконалення програмного забезпечення.

Комп'ютер стає основним модулем віртуальної вимірювальної апаратури. До нього додають багатофункціональні(спеціалізовані) плати розширення й оснащують необхідним програмним забезпеченням. Такі віртуальні приладимають більшу універсальність порівняно з промисловими приладами. Методика проведення вимірювального експерименту за допомогою того чи іншого віртуального приладу практично не відрізняється від наявних методик, притаманних відповідним традиційним вимірювальним засобам.

Переваги віртуального приладу: 1) здатність замінити традиційні вимірювальні засоби (осцилографи, вольтметри тощо); 2) розроблена й відтворена на екрані монітора програмним шляхом зовнішня панель приладу може повністю копіювати панель традиційного приладу вимірювань, її можна корегувати на етапі проектування і в процесі експлуатації; 3) менша вартість приладу, яка складається з вартості двох компонентів: вартості комп'ютера і плати збирання даних, яка є альтернативою наборові складних пристроїв і комплектувальних реального приладу; 4) вища надійність приладу за рахунок відсутності додаткових пристроїв і зв'язків між ними; 5) простота у використанні й обслуговуванні, наявність програмного забезпечення системи «підказок»; 6) швидка можливість заміни плати збирання даних; 7) можливість передання інформації в локальній і глобальній мережі тощо. Усе це дає можливість створювати на основі персонального комп'ютера й плати збирання даних безліч різноманітних гнучких вимірювальних систем.

Використанню віртуальних приладів заважають декілька чинників:

а) звичка працювати з приладами, що мають звичайні органи управління й блоки збирання й подання інформації; б) політика фірм, що виробляють традиційну контрольно-вимірювальну апаратуру і сприяють збереженню цієї звички.

**Клименко А. М.** *Віртуальні прилади у вимірювальній лабораторії /*

*А. М. Клименко, В. В. Стаднік, Ю. І. Скорін // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: збірник наукових праць. – Серія: Інформатика та моделювання. – Х.: НТУ «ХПІ», 2012. – № 38. – С. 84-92.*

### **Зразки планів до наукової статті:**

| <i>Питальний план</i>                                                                        | <i>Тезовий план</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <i>Називний план</i>                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Чому актуальною є проблема розроблення й застосування віртуальних вимірювальних приладів? | 1. Актуальність розроблення так званих віртуальних вимірювальних приладів зумовлена значним прогресом розвитку засобів обчислювальної техніки, величезними перевагами їх перед традиційними приладами.                                                                                                                                                                                                                       | 1. Актуальність проблеми розроблення й застосування віртуальних вимірювальних приладів. |
| 2. Що є основним модулем віртуальної вимірювальної апаратури?                                | 2. Основним модулем віртуальної вимірювальної апаратури є комп'ютер.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2. Основний модуль віртуальної вимірювальної апаратури.                                 |
| 3. Які є переваги у віртуальних засобів вимірювання?                                         | 3. Переваги віртуального приладу: 1) здатність замінити традиційні вимірювальні засоби; 2) можливість корегування панелі приладу за потреби; 3) менша вартість приладу; 4) вища надійність; 5) простота у використанні й обслуговуванні, наявність у програмному забезпеченні системи «підказок»; 6) швидка можливість заміни плати збирання даних; 7) можливість передання інформації в локальній і глобальній мережі тощо. | 3. Переваги віртуальних засобів вимірювання.                                            |
| 4. Що заважає застосуванню                                                                   | 4. Чинники, що заважають застосуванню віртуальних                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 4. Причини завад застосуванню                                                           |

|                       |                                                                                                                                                                                                                                          |                       |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| віртуальних приладів? | приладів: а) звичка працювати з приладами, що мають звичайні органи управління й блоки збирання й подання інформації;<br>2) політика фірм, що виробляють традиційну контрольно-вимірювальну апаратуру і сприяють збереженню цієї звички. | віртуальних приладів. |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|

### ***Зразок анотації:***

Клименко А. М. Віртуальні прилади у вимірювальній лабораторії / А. М. Клименко, В. В. Стаднік, Ю. І. Скорін // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: збірник наукових праць. – Серія: Інформатика та моделювання. – Х.: НТУ «ХПІ», 2012. – № 38. – С. 84-92.

У статті розглянуто підходи щодо пошуку альтернативних способів вдосконалення парку засобів вимірювальної техніки шляхом розроблення віртуальних вимірювальних приладів, розширення засобів їх створення та способів застосування, наведено приклад використання віртуальних вимірювальних приладів у навчальному процесі як віртуальної вимірювальної лабораторії.

Для студентів і викладачів вищих технічних навчальних закладів.

### ***Зразок інформативного реферату:***

У запропонованій статті (Клименко А. М. Віртуальні прилади у вимірювальній лабораторії / А. М. Клименко, В. В. Стаднік, Ю. І. Скорін // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: збірник наукових праць. – Серія: Інформатика та моделювання. – Х.: НТУ «ХПІ», 2012. – № 38. – С. 84-92) розглядаються проблеми розроблення й запровадження в діяльність інженерів, науковців і викладачів віртуальних вимірювальних приладів, аналоги яких уже існують за кордоном і демонструють величезні переваги перед традиційними приладами.

Автор звертає увагу читачів на те, що віртуальні прилади є тимчасовими об'єктами, призначеними для розв'язання конкретних задач вимірювань у мехатронних системах. Від традиційних такі прилади різняться тим, що є універсальними і мають практично необмежений потенціал щодо розширення

власних функціональних можливостей тільки за рахунок удосконалення програмного забезпечення.

*У статті відзначено, що методика проведення вимірювального експерименту за допомогою того чи іншого віртуального приладу практично не відрізняється від наявних методик, притаманних відповідним традиційним вимірювальним засобам.*

*Автор наголошує на певних перевагах віртуальних засобів вимірювання:*  
1) здатність замінити традиційні вимірювальні засоби; 2) можливість корегування панелі приладу за потреби; 3) менша вартість приладу; 4) вища надійність; 5) простота у використанні й обслуговуванні, наявність програмного забезпечення системи «підказок»; 6) швидка можливість заміни плати збирання даних; 7) можливість передання інформації в локальній і глобальній мережі тощо. На думку науковця, усе це дає можливість створювати на основі персонального комп'ютера й плати збирання даних безліч різноманітних гнучких вимірювальних систем.

*Підсумовуючи, автор робить висновок, що використанню віртуальних приладів заважають звичка фахівців працювати з приладами, що мають звичайні органи управління й блоки збирання й подання інформації, а також політика фірм, що виробляють традиційну контрольно-вимірювальну апаратуру і сприяють збереженню цієї звички.*